

**Σχέδιο Κοινής Υπουργικής Απόφασης
του Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης**

Παρατηρήσεις – Προτάσεις

Το Σχέδιο Κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΚΥΑ) του Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΓΠΧΣΑΑ), που δόθηκε στη δημοσιότητα το καλοκαίρι και αποτελεί αντικείμενο δημόσιας διαβούλευσης, συνιστά ένα σημαντικό βήμα - έστω και καθυστερημένα - στην κατεύθυνση ενός ολοκληρωμένου στρατηγικού χωροταξικού σχεδιασμού για τη χώρα, καλύπτοντας ένα σημαντικό κενό του στρατηγικού σχεδιασμού στην Ελλάδα. Παρ' όλο όμως που θα έπρεπε να προηγείται οποιοδήποτε υποκείμενο σχεδιασμού, στην πράξη έρχεται τελευταίος - προηγήθηκαν τα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και τα Ειδικά Πλαίσια για τον Τουρισμό, τη Βιομηχανία και τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ).

Η εκπόνηση ενός τέτοιου σχεδίου είναι ένα δύσκολο και επίπονο εγχείρημα από επιστημονική και πολιτική άποψη. Σε μια τέτοια προσπάθεια πρέπει να υπάρχει ο κατάλληλος συντονισμός και η συμμετοχή όλων των αρμόδιων φορέων, επιστημονικών και πολιτικών, έτσι ώστε το παραγόμενο αποτέλεσμα να αποτυπώνει και να συνθέτει διαφορετικές επιστημονικές προσεγγίσεις και πολιτικές. Με αυτό το σκεπτικό, το Σχέδιο ΚΥΑ αποτελεί την αφετηρία της συζήτησης, έτσι ώστε να διαμορφωθεί το τελικό προς θεσμοθέτηση κείμενο με τη μεγαλύτερη δυνατή συναίνεση.

Τονίζεται όμως, ότι πριν από το Σχέδιο ΚΥΑ θα έπρεπε να είχε δοθεί στη δημοσιότητα για διαβούλευση και η μελέτη του ΓΠΧΣΑΑ ή έστω η Εισηγητική Έκθεση της ΚΥΑ, ώστε να δοθεί η δυνατότητα να αξιολογηθεί επί της ουσίας η ανάλυση, η συνέπεια της στρατηγικής με την ανάλυση και η καταλληλότητα της στρατηγικής. Έχοντας μόνο το Σχέδιο ΚΥΑ είναι δύσκολο να ελεγχθεί το λογικό μοντέλο διαπιστώσεων, αναγκών, στρατηγικής, προτεραιοτήτων, γενικών και ειδικών κατευθύνσεων. Υπό αυτή την οπτική οι παρατηρήσεις ουσίας επί του κειμένου της μελέτης είναι παρακινδυνευμένες. Ουσιαστικά μπορούν να κριθούν μόνο η επιστημονική επάρκεια των παρατηρήσεων και τα τυπικά χαρακτηριστικά ενός στρατηγικού σχεδίου (και αυτά στη βάση υποθέσεων εργασίας).

Γενικές Παρατηρήσεις

1. Η αναγκαιότητα του στρατηγικού σχεδιασμού αποτελεί θέμα που έχει επανέλθει στο προσκήνιο από τις αρχές της δεκαετίας του '90. Τα στρατηγικά σχέδια πρέπει να είναι σαφή, να διαμορφώνουν ξεκάθαρη και διακριτή στρατηγική, ώστε να εκπληρώνονται οι στόχοι που θέτει η νομοθεσία, και παράλληλα να υπάρχει η απαραίτητη εξειδίκευση, ώστε να δίδονται οι κατάλληλες κατευθύνσεις προς τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού. Το Σχέδιο ΚΥΑ

χαρακτηρίζεται από ασάφεια και γενικολογία σε πολλά σημεία. Δεν είναι σαφής η διάκριση μεταξύ της περιγραφής - ανάλυσης της υπάρχουσας κατάστασης αφενός, και διατύπωσης επιλογών και κατευθύνσεων αφετέρου. Επίσης, σημαντικό πρόβλημα για τη θεσμοθέτηση / εφαρμογή των άρθρων αποτελεί η προσέγγιση του ΓΠΧΣΑΑ ως ενός στρατηγικού σχεδίου με ενδεικτικό χαρακτήρα, με την επιλογή λέξεων όπως «προτείνεται», «ενδείκνυται» ή «επιδιώκεται» στη διατύπωση των κατευθύνσεων και των επιλογών.

2. Όπως ήδη αναφέρθηκε, το ΓΠΧΣΑΑ, λανθασμένα έπεται αντί να προηγείται ειδικότερων σχεδίων ρύθμισης του χώρου αλλά και αναπτυξιακών προγραμμάτων. Στο πλαίσιο αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικός ο συντονισμός του - όπως επίσης και των Ειδικών και Περιφερειακών Πλαισίων - τόσο με το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) όσο και με τα Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΕΠ) της προγραμματικής περιόδου 2007-2013. Το ΕΣΠΑ φαίνεται να είναι εναρμονισμένο ως ένα βαθμό με το Σχέδιο ΚΥΑ, καθώς το κείμενο του πρώτου είναι δομημένο με τρόπο ώστε να λαμβάνει υπόψη τη χωρική διάσταση του αναπτυξιακού προγραμματισμού. Ωστόσο θέματα που σχετίζονται με την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και την αναβάθμιση της ποιότητας των οικονομικών δραστηριοτήτων («κοινωνία της γνώσης») και τα οποία πραγματεύεται το ΕΣΠΑ δε θίγονται στο Σχέδιο ΚΥΑ.
3. Παρατηρούνται προβλήματα μεθοδολογικά και ερμηνείας όρων τόσο στο ίδιο το ΓΠΧΣΑΑ, όσο και σε σχέση με τα Ειδικά Πλαίσια για τον Τουρισμό, τη Βιομηχανία και τις ΑΠΕ. Για παράδειγμα υπάρχουν διαφοροποιήσεις μεταξύ του Γενικού και των Ειδικών Πλαισίων σε γενικές αρχές πολιτικής, όπως ο βαθμός παρέμβασης στην εκτός σχεδίου δόμηση, που δεν δικαιολογούνται από τις διαφορές αντικειμένου ή χαρακτήρα των Πλαισίων, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβλήματα συντονισμού και ομογενοποίησης.
4. Παρατηρείται ανεπάρκεια στις διαδικασίες διαβούλευσης και ενημέρωσης με όλους τους κοινωνικούς εταίρους σε ότι αφορά τη διάρκεια και τη μορφή της, καθώς και τη συμμετοχή σε αυτήν. Η διαβούλευση απαιτεί σημαντικό χρόνο και ευρείες συμμετοχικές διαδικασίες, ώστε να εξασφαλιστεί η μεγαλύτερη δυνατή συναίνεση.

Ειδικές Παρατηρήσεις

Υπάρχουσα Κατάσταση

Σε ότι αφορά τα στοιχεία ανάλυσης της υφιστάμενης κατάστασης που ενσωματώθηκαν στο Σχέδιο ΚΥΑ για το Γενικό Πλαίσιο, αναγνωρίζουμε ότι ένα κείμενο νομικής φύσης δεν υποχρεούται να παραθέτει εκτενώς στοιχεία που αφορούν στην υφιστάμενη κατάσταση, αλλά να θεσπίζει εργαλεία σχεδιασμού και στρατηγικής, λαμβάνοντας υπόψη τη συνοπτική αξιολόγησή της.

Θεωρούμε εύλογο ότι η αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης που ενσωματώνεται στο τμήμα του σχεδίου ΚΥΑ με αριθμηση «III. Εκτιμώντας τα ακόλουθα σε ότι αφορά στην Ελλάδα» στηρίχθηκε σε εκτενή ανάλυση που έγινε στα πλαίσια της μελέτης του Εθνικού Χωροταξικού. Γενικότερα, όμως, ο τρόπος παρουσίασης των ευρημάτων της ανάλυσης της υπάρχουσας κατάστασης δημιουργεί μια εικόνα σύγχυσης ως προς την ερμηνεία τους, καθώς άλλοτε παρατίθενται γενικές διαπιστώσεις, άλλοτε προβλήματα, άλλοτε εκτιμήσεις και άλλοτε ανάγκες. Θα ήταν περισσότερο χρήσιμη μια αποτύπωση των βασικών αναγκών που προκύπτουν από την αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης, τις οποίες καλείται να αντιμετωπίσει το ΓΠΣΧΑΑ.

Επιπλέον, διαπιστώνουμε ότι τα στοιχεία, ποιοτικά και ποσοτικά, που χρησιμοποιήθηκαν στη μελέτη δεν αντικατοπτρίζουν πλήρως την υφιστάμενη κατάσταση, καθιστώντας πολλές φορές λανθασμένη την αξιολόγησή της. Παραδειγματικά αναφέρουμε τα παρακάτω:

1. Στο σημείο III, Γ2, παρ.3 αναφέρεται ότι «*οι παραδοσιακές οδικές πύλες Προμαχώνα, Ευζώνων και Κήπων υπολειπούνται λόγω της πολιτικής συγκυρίας των τελευταίων ετών*». Η αναφορά αυτή είναι λάθος τουλάχιστον για τον Προμαχώνα, ο οποίος δε λειτουργεί όπως θα έπρεπε λόγω κακών υποδομών και όχι λόγω πολιτικής συγκυρίας. Εξάλλου η αναφορά αυτή έρχεται σε ευθεία αντίθεση με την παρ. 7 του ίδιου κεφαλαίου όπου αναφέρεται ότι «*Εκτιμάται ότι η διεθνής πύλη του Προμαχώνα ισχυροποιείται με την ένταξη στην ΕΕ της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας και τις προοπτικές πραγματοποίησης των πανευρωπαϊκών δικτύων*».

ΣΗΜ. 1: Στο αναθεωρημένο Σχέδιο ΚΥΑ (έκδοση Νοεμβρίου 2007) έχει αφαιρεθεί η αναφορά «*οι παραδοσιακές οδικές πύλες Προμαχώνα, Ευζώνων και Κήπων υπολειπούνται λόγω της πολιτικής συγκυρίας των τελευταίων ετών*».

2. Στο σημείο III, Β3, παρ. 1 αναφέρεται ότι «*...τα περιβαλλοντικά προβλήματα που υπάρχουν λόγω μη συμβατών χρήσεων γης είναι συνήθως εστιασμένα τοπικά*». Δεν αναφέρεται πουθενά η έκταση των προβλημάτων συγκρούσεων χρήσεων γης μεταξύ π.χ. δασικών εκτάσεων, προστατευμένων περιοχών, αιγιαλού κ.λπ. από τη μια και παραγωγικών δραστηριοτήτων και κατοικίας από την άλλη, η οποία μόνο εστιασμένα τοπικά δεν είναι.

Σκοπός και Στόχοι – Στρατηγικές Επιλογές

Σε γενικές γραμμές ο σκοπός και οι στόχοι όπως παρατίθενται στο Σχέδιο ΚΥΑ είναι γενικόλογα και ασαφείς. Σημαντική έλλειψη αποτελεί το γεγονός ότι η ανάδειξη και η προστασία του περιβάλλοντος δεν τίθεται ως βασικός και αυτόνομος στόχος. Θεωρούμε ότι σε μία χώρα όπως η Ελλάδα, με ιδιαίτερο περιβαλλοντικό πλούτο, αλλά και χρονίζοντα και άλυτα περιβαλλοντικά προβλήματα, που εντοπίζονται

τόσο στον αστικό χώρο όσο και στην ύπαιθρο, το περιβάλλον θα έπρεπε να αποτελεί κυρίαρχη προτεραιότητα του στρατηγικού σχεδιασμού.

Αντίθετα, αυτό που προκύπτει ως αβίαστο συμπέρασμα είναι ότι ο βασικός και κυρίαρχος στόχος του ΓΠΧΣΑΑ είναι η προώθηση της ανταγωνιστικότητας σε εθνικό επίπεδο, χωρίς αυτή να συνοδεύεται από πολιτικές ρύθμισης του χώρου και προστασίας του περιβάλλοντος. Δημιουργείται δηλαδή η αίσθηση ότι πρόκειται πρωτίστως για ένα επενδυτικό εργαλείο παρά για ένα πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού και αιεφόρου ανάπτυξης.

Η παροχή πλαισίου κατευθύνσεων για τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού (Άρθρο 2, παρ. ε.), δεν μπορεί να εμφανίζεται ως στόχος της χωρικής ανάπτυξης, αλλά αποτελεί το σκοπό σύνταξης του ίδιου του ΓΠΧΣΑΑ. Τέλος, θεωρούμε ότι οι υπόλοιποι στόχοι είναι προς τη σωστή κατεύθυνση, ωστόσο δεν είναι επαρκώς συνδεδεμένοι με τις στρατηγικές επιλογές.

Βασικές Προτεραιότητες και Στρατηγικές Κατευθύνσεις

Ένας από τους βασικούς στόχους του ΓΠΧΣΑΑ είναι η ισόρροπη ανάπτυξη. Μέσα από τις βασικές προτεραιότητες φαίνεται ότι το Γενικό Πλαίσιο δίνει έμφαση σε ένα κεντροβαρικό μοντέλο ανάπτυξης με βασικούς πόλους την Αθήνα καταρχήν και τη Θεσσαλονίκη κατά δεύτερο. Από την περιγραφή της υπόλοιπης προτεινόμενης δομής, όμως, δεν προκύπτει βελτίωση της σχέσης περιφέρειας και των δύο πόλων προς όφελος της πρώτης, αντίθετα συντηρείται η ήδη άνιση μεταξύ τους σχέση.

ΣΗΜ. 2: Στο αναθεωρημένο Σχέδιο ΚΥΑ, στο σημείο III, Γ2, παρ. 2 έχει προστεθεί παράγραφος που αναφέρει «εκτιμάται ότι ο ρόλος των δύο κύριων εθνικών πόλων θα ισχυροποιηθεί περαιτέρω, ωστόσο η σχετική σπουδαιότητά τους θα μειώνεται όσο θα αυξάνει η ελκυστικότητα των λοιπών εθνικών πόλων ανάπτυξης (η Πάτρα, το δίπολο Λάρισα - Βόλος, το Ηράκλειο, τα Ιωάννινα, το δίπολο Κομοτηνή - Αλεξανδρούπολη) με την προώθηση κατάλληλων παρεμβάσεων και με την ολοκλήρωση των μεγάλων οδικών αξόνων και των λοιπών υποδομών». Ωστόσο πρόκειται για εκτίμηση, χωρίς να δίδονται στη συνέχεια συγκεκριμένες κατευθύνσεις.

Η αναφορά στους δύο πόλους και σε επίπεδο ανάλυσης και σε επίπεδο κατευθύνσεων είναι εκτενής και συγκεκριμένη, ενώ δεν συμβαίνει κάτι αντίστοιχο με τα κέντρα της περιφέρειας που συγκροτούν το υπόλοιπο δίκτυο και ειδικότερα τους «δευτερεύοντες» και «λοιπούς δυναμικούς πόλους».

ΣΗΜ. 3: Στο αναθεωρημένο Σχέδιο ΚΥΑ, οι «λοιποί δυναμικοί πόλοι» ονομάζονται πλέον «λοιποί κύριοι πόλοι» (Άρθρο 5, παρ. 4).

Επίσης, προτείνεται η υιοθέτηση κυρίων αξόνων ανάπτυξης (Άρθρο 5), όπως έχουν διατυπωθεί σε παλαιότερα κείμενα αναπτυξιακών κατευθύνσεων (π.χ. Περιφερειακά Πλαίσια), οι οποίοι όμως έχουν

κατά καιρούς δημιουργήσει αντιδράσεις (π.χ. ο διαγώνιος άξονας) και η σκοπιμότητα δημιουργίας τους αμφισβητήθηκε.

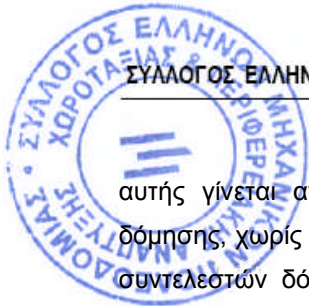
Σωστά αναλύονται οι κατευθύνσεις για τα στρατηγικής σημασίας δίκτυα υποδομών (Άρθρο 6) με ιδιαίτερη έμφαση στις μεταφορές, χωρίς ωστόσο να υπάρχει κάποια ιεράρχηση, π.χ. ως προς τις μεταφορικές συνδέσεις, και χωρίς να αντιμετωπίζεται το θέμα της διατροφικότητας. Επίσης δε γίνεται ιδιαίτερη μνεία στις κοινωνικές υποδομές, παρά μόνο ως τμήματα του αστικού ιστού. Αυτό αποτελεί σημαντικό έλλειμμα του ΓΠΧΣΑΑ που θα πρέπει να καλυφθεί με αναφορά τόσο στις «γνωστές» κοινωνικές υποδομές (υγείας, εκπαίδευσης κλπ.) οι οποίες παρουσιάζουν ανεπάρκειες, όσο και σε νέες που εξυπηρετούν στόχους του σχεδίου, όπως αυτόν της τόνωσης της απασχόλησης στην περιφέρεια, της ένταξης των γυναικών στο παραγωγικό δυναμικό, της «αποκατάστασης της δημογραφικής ευρωστίας της υπαίθρου με τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης», δηλ. δομές προώθησης και στήριξης της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας. Επιπλέον, βάσει των δημογραφικών εξελίξεων που περιγράφονται στο ΓΠΧΣΑΑ (III, B1) θα πρέπει να δοθεί βαρύτητα στις υποδομές πρόνοιας και εξυπηρέτησης των ηλικιωμένων. Αντίστοιχα η διαπιστωμένη μετατροπή της χώρας σε χώρα υποδοχής μεταναστών (III, A9) θα πρέπει να συνοδεύεται από τον σχεδιασμό υποδομών υποδοχής και ενσωμάτωσης των μεταναστών.

ΣΗΜ. 4: Στο αναθεωρημένο Σχέδιο ΚΥΑ, στο Άρθρο 2, παρ. β προστέθηκε η αναφορά ότι επιδιώκεται «η ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης και της χωρικής συνοχής» με «ενίσχυση των κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών», χωρίς ωστόσο να γίνεται ιδιαίτερη μνεία σε αυτές στα επόμενα άρθρα.

ΣΗΜ. 5: Στο αναθεωρημένο Σχέδιο ΚΥΑ, η αναφορά «Η Ελλάδα μεταβάλλεται σε χώρα υποδοχής μεταναστών [...]» (σημείο III, A9) έχει αφαιρεθεί. Εντούτοις στο Άρθρο 3, παρ. 3 εξακολουθεί να αναφέρεται «Για ένα απροσδιόριστο χρονικό διάστημα, η χώρα θα συνεχίσει να είναι χώρα υποδοχής και εγκατάστασης μεταναστών, γεγονός που αποτελεί πρόκληση για την επίτευξη του στόχου κοινωνικής συνοχής».

Παρόλο που δίδονται αρκετά σαφείς γενικές και ειδικές κατευθύνσεις σε σχέση με τη χωρική διάρθρωση του αστικού δικτύου (Άρθρο 8), δεν αναφέρεται καθόλου η χωροταξική διάσταση των πολεοδομικών πολιτικών (που αφορούν επεκτάσεις, αναπλάσεις κλπ). Για παράδειγμα ενώ μια ανάπλαση είναι αντικείμενο πολεοδομικού σχεδιασμού, ένα πρόγραμμα αναπλάσεων σε όλες τις μεγάλες πόλεις όπου υπάρχει ανάγκη έχει μια πολύ ισχυρή χωροταξική διάσταση σε εθνικό επίπεδο (αντίστοιχα παραδείγματα υπάρχουν στην Ευρώπη, π.χ. στην Μεγάλη Βρετανία οι αναπλάσεις αντιμετωπίζονται ενιαία για όλη τη χώρα από φορέα που έχει συσταθεί γι' αυτόν ακριβώς τον σκοπό).

Όπως ορθώς επισημαίνεται «η κατανάλωση χώρου από την άναρχη οικιστική ανάπτυξη αποτελεί την κυριότερη απειλή κατά της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς». Σε διάφορα σημεία της ενότητας

αυτής γίνεται αναφορά στον περιορισμό της διάσπαρτης εκτός σχεδίου (εκτός ορίου οικισμών) δόμησης, χωρίς όμως τουλάχιστον να απαγορεύεται η μείωση των ορίων αρτιότητας και η αύξηση των συντελεστών δόμησης. Θεωρούμε ότι η εκτός σχεδίου δόμηση θα έπρεπε να αντιμετωπίζεται ως αυτοτελές θέμα, σε συνδυασμό με την παροχή κατευθύνσεων για τον σχεδιασμό χρήσεων γης, για τον οποίο δεν υπάρχει καμία αναφορά στο Σχέδιο ΚΥΑ.

Βάσει των κύριων χαρακτηριστικών και των ιδιομορφιών του ελλαδικού χώρου, δηλαδή του γεωγραφικού ανάγλυφου, των εκτεταμένων συνόρων του και του πολυνησιακού του χαρακτήρα, που ορθά υπογραμμίζεται σε πολλά σημεία του Σχεδίου ΚΥΑ και λαμβάνοντας υπόψη την κρίσιμη συρρίκνωση του αγροτικού χώρου, την αποψίλωση του πληθυσμού σε πολλές περιοχές της χώρας, τα διαρθρωτικά προβλήματα της παραγωγικής βάσης στις περιοχές αυτές αλλά και την απειλή εύθραυστων οικοσυστημάτων, θα περίμενε κανείς σημαντική μετατόπιση ενδιαφέροντος του σχεδιασμού προς αυτή την κατεύθυνση.

Αντιθέτως, ο ορεινός, ο παράκτιος και νησιωτικός και ο αγροτικός χώρος, καθώς επίσης και οι παραμεθόριες περιοχές αντιμετωπίζονται ως «τοπία» και περιβάλλον χώρος των αστικών κέντρων (Άρθρο 9). Η μοναδική δυναμική παρέμβαση, που απορρέει από το Σχέδιο ΚΥΑ, είναι η άρση της απομόνωσης με την ενίσχυση των μεταφορικών, κυρίως, υποδομών. Επίσης, σε αναπτυξιακό επίπεδο θεωρούμε ότι υποβαθμίζεται η σημασία του πρωτογενούς τομέα και της μεταποίησης ως διέξοδος στην απασχόληση και μέσο συγκράτησης του πληθυσμού και δίδεται μεγάλη έμφαση στην τριτογενεοποίηση της οικονομίας και την εξάρτηση από τον τουρισμό.

Ο προσδιορισμός των εργαλείων σχεδιασμού για τόσο σημαίνουσες κατηγορίες χώρου, δίνει την θέση του σε κοινότοπες διαπιστώσεις – κατευθύνσεις. Για παράδειγμα εντύπωση προκαλεί ότι για τις περιοχές του παράκτιου και νησιωτικού χώρου τίθεται ως κατεύθυνση, *«η αποφυγή χωροθέτησης κοντά στην παραλία εγκαταστάσεων που δεν απαιτούν γεινίαση με τη θάλασσα, καθώς και εκτός κλίμακας εγκαταστάσεων»*.

Σε άλλες περιπτώσεις οι κατευθύνσεις είναι εξαιρετικά γενικές και ασαφείς όπως «Εισαγωγή νέων τύπων και μορφών διαχείρισης τουριστικών εγκαταστάσεων στην κατεύθυνση της βελτίωσης της απόδοσης και της ανταγωνιστικότητας του τομέα» (Άρθρο 7, Γ). Προτείνεται η ανωτέρω κατεύθυνση να συμπληρωθεί τουλάχιστον με αναφορά στην αναλογία (συμβατότητα) που θα πρέπει να έχουν οι νέοι τύποι τουριστικών εγκαταστάσεων με τα ειδικότερα περιβαλλοντικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δεδομένα των αντίστοιχων περιοχών, τα οποία σε εθνικό επίπεδο αναγνωρίζονται από το σχέδιο ως σημαντικό πλεονέκτημα της χώρας (III, Β3, 1-2).

Κατόπιν τούτων θεωρούμε ότι θα πρέπει :

- Να επαναπροσδιοριστεί ο ρόλος του ορεινού, παράκτιου και νησιωτικού, αγροτικού χώρου, καθώς και των παραμεθόριων περιοχών στο ΓΠΧΣΑΑ.
- Να εμπλουτιστεί το κείμενο με τις διαπιστώσεις για το υφιστάμενο επίπεδο ανάπτυξης των περιοχών αυτών και τη δυναμική τους.
- Να προσδιοριστούν και να συγκεκριμενοποιηθούν οι κατευθύνσεις για την ανάπτυξη των περιοχών αυτών.
- Να υπάρξει σαφής κατεύθυνση ως προς την διαφύλαξη των παραγωγικών εκτάσεων της χώρας.
- Να υπάρξει εκτίμηση της αναγκαιότητας και πρόβλεψη κοινωνικών υποδομών στις περιοχές αυτές.

Σ' αυτήν την ενότητα (Άρθρο 10, παρ.1) γίνεται η μοναδική αυτοτελής αναφορά στο περιβάλλον, η οποία όμως δεν δίνει ούτε σαφείς κατευθύνσεις, ούτε αναδεικνύει την προστασία του περιβάλλοντος σε μείζονα στόχο.

ΣΗΜ. 6: Στο αναθεωρημένο Σχέδιο ΚΥΑ, στο Άρθρο 10 αναφέρεται πλέον ότι για τη διατήρηση, προστασία και ανάδειξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς «*προβλέπονται κατάλληλες πολιτικές και μέτρα με στόχο:*

A) την προβολή της ιδιαίτερης ταυτότητας του Ελληνικού χώρου και των επιμέρους περιοχών του

B) τη στήριξη των πόλων και αξόνων ανάπτυξης

Γ) τη διάχυση της ανάπτυξης με τη συγκρότηση ενιαίων δικτύων φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος».

Με τον τρόπο αυτό γίνεται προσπάθεια να δοθούν κατευθύνσεις για την προστασία του περιβάλλοντος. Ωστόσο, δεν αναιρείται το γεγονός ότι αυτή δεν έχει τεθεί ως μείζον στόχος στο άρθρο 2.

Παραδειγματικά αναφέρεται ότι για την πολιτική της διαχείρισης φυσικού και πολιτιστικού πλούτου «...**ευνοείται** η δημιουργία από τους συναρμόδιους φορείς συνδυασμένων λειτουργικών τοπικών ενοτήτων αξιοποίησης των φυσικών και πολιτιστικών στοιχείων, με **κατάλληλη οργάνωση** των φυσικών και πολιτιστικών χώρων...». Επίσης σημαντικά θέματα όπως η διαχείριση των υδατικών πόρων και των απορριμμάτων δεν αντιμετωπίζονται, ενώ το θέμα της προστασίας του τοπίου θίγεται μόνο στο πλαίσιο της τουριστικής ανάπτυξης και δεν αντιμετωπίζεται αυτοτελώς.

ΣΗΜ. 7: Στο αναθεωρημένο Σχέδιο ΚΥΑ, στο Άρθρο 10, παρ.4, στο τμήμα που αφορά το υδατικό και θαλάσσιο περιβάλλον, δίδονται πλέον, μεταξύ άλλων, οι εξής κατευθύνσεις:

«A) εφαρμογή των κοινοτικών οδηγιών για τα νερά

Β) Κατάρτιση εθνικού προγράμματος διαχείρισης και προστασίας υδατικών πόρων

Γ) κατάρτιση προγράμματος διαχείρισης και προστασίας υδατικών πόρων ανά υδατικό διαμέρισμα

[...]

Στ) Συνεχής έλεγχος της ποιότητας των υδάτων»

Θεωρούμε ότι στα πλαίσια της ανάδειξης του περιβάλλοντος σε κυρίαρχο στόχο του ΓΠΧΣΑΑ, θα πρέπει:

- Να εμπλουτιστεί το κείμενο με τις διαπιστώσεις για τα φυσικά διαθέσιμα της χώρας (δάση, ύδατα, ορυκτός πλούτος, βιοποικιλότητα) και την ανάγκη προστασίας τους και ανάπτυξής τους, καθώς και για το ιδιοκτησιακό καθεστώς κρίσιμων χωρικά εκτάσεων (δάση, αιγιαλός κλπ.).

ΣΗΜ. 8: Στο αναθεωρημένο Σχέδιο ΚΥΑ, στο Άρθρο 10, παρ.5, γίνεται αναφορά για την κατάρτιση δασολογίου για το σύνολο του εθνικού χώρου, χωρίς περαιτέρω ανάλυση για το ισχύον ιδιοκτησιακό καθεστώς.

- Να συνυπολογιστούν και να προβλεφθούν οι επιπτώσεις από τις φυσικές καταστροφές και την κλιματική αλλαγή, σε συνδυασμό με τον κίνδυνο ερημοποίησης μεγάλου τμήματος της χώρας, που επιδρούν αρνητικά στη δημόσια υγεία, την οικονομική ανάπτυξη και το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον.

ΣΗΜ. 9: Στο αναθεωρημένο Σχέδιο ΚΥΑ, στο Άρθρο 10, έχει προστεθεί η παρ.5, με κατευθύνσεις για την πρόληψη και αντιμετώπιση φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών. Επίσης το θέμα αυτό έχει αναφερθεί και στη στοχοθεσία (Άρθρο 2, παρ. γ)

ΣΗΜ. 10: Όσον αφορά το θέμα της ερημοποίησης, στο αναθεωρημένο Σχέδιο ΚΥΑ, στο Άρθρο 2, παρ. δ έχει τεθεί ως στόχος η «*αντιμετώπιση των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής (πυρκαγιές, πλημμύρες και διάβρωση, ξηρασία, υφαλμύρωση, **απερήμωση** και άλλα φυσικά φαινόμενα)*». Όμως δε γίνεται πουθενά αλλού σχετική αναφορά.

Να διατυπωθούν συγκεκριμένα τα «χωροταξικά μέτρα», η λήψη των οποίων αναφέρεται ως κατεύθυνση για την βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων (Άρθρο 10, παρ. 4), καθώς και το επίπεδο του σχεδιασμού κατά το οποίο θα πρέπει να ληφθούν τα μέτρα αυτά.

Τέλος, στο Άρθρο 11 (ο τίτλος του οποίου πρέπει να διορθωθεί με την αντικατάσταση της λέξης «γεωγραφική» από τη λέξη «διοικητική») αναφέρεται σωστά η ανάγκη για αποτελεσματική διοικητική διάρθρωση, ώστε να είναι εφικτή η απρόσκοπτη υλοποίηση του Χωροταξικού Σχεδιασμού. Αντίθετα, δεν αναφέρονται οι δυσκολίες εφαρμογής του Χωροταξικού Σχεδιασμού στην Ελλάδα, όπως η

γραφειοκρατία στην προκήρυξη, παραλαβή και οι αδικαιολόγητες καθυστερήσεις στην εφαρμογή των σχετικών μελετών. Επίσης, στο ίδιο Άρθρο αναφέρεται η καθιέρωση μητροπολιτικών διοικήσεων σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, χωρίς ταυτόχρονα να λαμβάνονται υπόψη οι Οργανισμοί Ρυθμιστικών. Παράλληλα, δε γίνεται μνεία για τους υπό σύσταση φορείς υλοποίησης των ρυθμιστικών σχεδίων που εκπονούνται για την Πάτρα, τη Λάρισα, τον Βόλο, το Ηράκλειο και τα Ιωάννινα, τη στιγμή μάλιστα που θεωρούνται πόλοι εθνικής εμβέλειας.

Στις απαιτούμενες διοικητικές προσαρμογές και βελτιώσεις (άρθρο 12, παρ. 4) θα πρέπει να γίνει αναφορά στην ανάγκη ενίσχυσης της διοίκησης και ιδιαίτερα της τοπικής αυτοδιοίκησης, με εξειδικευμένο δυναμικό για την αποτελεσματική παρακολούθηση και εφαρμογή του σχεδιασμού, ώστε να είναι σε θέση η χώρα να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις ενός διαρκώς μεταβαλλόμενου και ιδιαίτερα ανταγωνιστικού περιβάλλοντος.

Μηχανισμοί Υλοποίησης

Είναι πολύ κρίσιμο για τη σωστή εφαρμογή του ΓΠΧΣΑΑ να υπάρξουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις και μηχανισμοί υλοποίησης. Αρκετοί από αυτούς περιγράφονται στο Σχέδιο ΚΥΑ. Από τις ρυθμίσεις που προωθούνται παρατηρούμε ότι:

- Δεν προκύπτει με σαφήνεια το σύστημα εφαρμογής του ΓΠΧΣΑΑ (ποιες υπηρεσίες του ΥΠΕΧΩΔΕ ή/και άλλων φορέων εμπλέκονται και με ποιον τρόπο).

ΣΗΜ. 11: Στο αναθεωρημένο Σχέδιο ΚΥΑ, στο Άρθρο 12, αναφέρεται πλέον ότι η αποτελεσματική εφαρμογή του ΓΠΧΣΑΑ «προϋποθέτει την ενίσχυση συνεργασίας μεταξύ εθνικού χωροταξικού σχεδιασμού και αναπτυξιακού προγραμματισμού, ιδίως στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής Συντονισμού της Κυβερνητικής Πολιτικής στον τομέα του Χωροταξικού Σχεδιασμού και της Αειφόρου Ανάπτυξης». Η Επιτροπή Συντονισμού αναφέρεται επίσης σε 2-3 ακόμα των Άρθρων 12 & 13 σημεία, ωστόσο το σύστημα εφαρμογής του ΓΠΧΣΑΑ εξακολουθεί να παραμένει ασαφές.

Το Εθνικό Δίκτυο Πληροφοριών για το Χωροταξικό Σχεδιασμό δεν αποτελεί μέτρο συμμετοχικού σχεδιασμού και κακώς αναφέρεται στην παρ.3 του Άρθρου 12 του ΓΠΧΣΑΑ. Αντιθέτως αποτελεί σημαντικό εργαλείο υποβοήθησης της εφαρμογής και παρακολούθησής του. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να τονιστεί ο ρόλος του ως Παρατηρητηρίου Χωροταξίας και να αναφερθούν οι συνέργιες ιδιαίτερα με το Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης.

- Στο Σχέδιο ΚΥΑ αναφέρεται «η υιοθέτηση της αρχής της μέγιστης δυνατής ευελιξίας στο σύστημα του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού» και «η πρόβλεψη, στα πλαίσια του προηγούμενου στόχου, τρόπων έγκαιρης αντιμετώπισης προτάσεων ιδιωτικών επενδύσεων

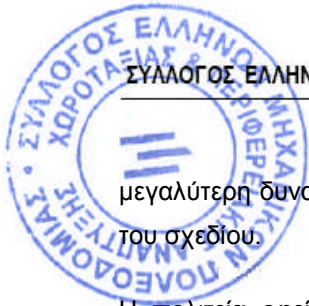

μεγάλης κλίμακας και σημαντικής δημόσιας ωφέλειας». Θεωρούμε ότι ο συνδυασμός των δύο αυτών στόχων εμπεριέχει ένα σημαντικό βαθμό ρίσκου ως προς την εφαρμογή του και θα πρέπει να εξειδικευτεί όσο πιο αναλυτικά γίνεται ώστε να μην υπάρξουν παρερμηνείες (για παράδειγμα το από ποιον και πώς καθορίζεται το δημόσιο όφελος, αν κάποιος θέλει να εγκαταστήσει μια μεγάλη παραγωγική μονάδα εντός προστατευόμενης περιοχής). Οι δύο ανωτέρω κατευθύνσεις σε συνδυασμό μπορεί να παρερμηνευτούν ή χρησιμοποιηθούν λανθασμένα και η δυνατότητα που επιδιώκεται να δίνεται σε επενδυτικές προτάσεις μεγάλης κλίμακας, να μετατραπεί σε απειλή. Θεωρούμε ότι η παράγραφος που αναφέρεται στην υιοθέτηση της αρχής της ευελιξίας από το σχεδιασμό, πρέπει να συμπληρωθεί με αναφορά στην αρχή της αειφορίας, την οποία και δεν μπορεί να ξεπερνά η πρώτη.

ΣΗΜ. 12: Στο αναθεωρημένο Σχέδιο ΚΥΑ, στο Άρθρο 12, παρ.6 οι παραπάνω ρυθμίσεις έχουν αναδιατυπωθεί ως εξής: *«υιοθέτηση της αρχής της κατά περίπτωση αναγκαίας ευελιξίας στο σύστημα του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού» και «πρόβλεψη στα πλαίσια του προηγούμενου στόχου, τρόπων έγκαιρης αντιμετώπισης προτάσεων ιδιωτικών επενδύσεων μεγάλης κλίμακας και σημαντικής δημόσιας ωφέλειας, με την εφαρμογή συγκεκριμένων κριτηρίων και προϋποθέσεων, καθώς και με την πρόβλεψη υποβολής κατάλληλης τεκμηρίωσης». Ωστόσο, αυτές οι διατυπώσεις είναι μάλλον ασαφείς και δεν αναιρούν την παραπάνω παρατήρηση.*

- Πιστεύουμε ότι η άμεση κατεδάφιση των αυθαιρέτων προτείνεται για μελλοντικά κτίσματα, καθώς η εφαρμογή ενός τέτοιου μέτρου στα υφιστάμενα, είναι μεν ηθικά ορθή αλλά και ουτοπική, όταν υπολογίζεται ότι το 1/3 των κτιρίων της χώρας αντίκειται σε κάποιον κανονισμό του ΓΟΚ ή κάποιο νόμο γενικότερα. Θα μπορούσε να προταθεί η εφαρμογή αυτού του μέτρου κατόπιν ιεράρχησης, π.χ. κατεδάφιση των αυθαιρέτων σε δάση, αιγιαλούς, αρχαιολογικούς χώρους.
- Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ρητά ότι η υλοποίηση του Χωρικού Σχεδιασμού περνά από τη διαμόρφωση μείζονων συναινέσεων με τους κοινωνικούς εταίρους, τους επιστημονικούς φορείς, τις ΜΚΟ και τις διάφορες οργανώσεις συμφερόντων.

Το Σχέδιο ΚΥΑ είναι μία καλή αφετηρία για την έναρξη μιας εποικοδομητικής συζήτησης μεταξύ φορέων και ενδιαφερόμενου κοινού, ώστε να διαμορφωθεί το τελικό προς θεσμοθέτηση κείμενο, με τη σύμφωνη γνώμη όλων όσων εμπλέκονται. Στο πλαίσιο αυτό θεωρούμε απολύτως αναγκαίο να διασφαλιστεί ο απαιτούμενος χρόνος διαβούλευσης, αλλά και η φύση της διαδικασίας η οποία δεν μπορεί να είναι μια απλή τυπική - διοικητική διαδικασία, τόσο στο μεσοδιάστημα, έως το Κεντρικό Συμβούλιο Χωροταξίας, στο οποίο δεν συμμετέχει ο Σύλλογός μας, αλλά και κατά την εξέτασή του σχεδίου από αυτό. Επισημαίνουμε ότι αυτό είναι απολύτως αναγκαίο ώστε να διασφαλιστεί η

μεγαλύτερη δυνατή κοινωνική συναίνεση, η οποία είναι κρίσιμη παράμετρος για την επιτυχή εφαρμογή του σχεδίου.

Η πολιτεία οφείλει να δημοσιοποιήσει τη διαδικασία, ώστε να γίνει κατανοητός στους πολίτες ο σχεδιασμός, ως μείζονος σημασίας αναπτυξιακή διαδικασία, ώστε να αναδειχθεί ο ρόλος του και να αρχίσει να αποτελεί κοινωνικό ζητούμενο καθώς επηρεάζει όλες τις πτυχές της ζωής των πολιτών.

Ο Σύλλογός μας επιβραβεύει την προσπάθεια του ΥΠΕΧΩΔΕ αλλά και του ΤΕΕ να αποκτήσει η χώρα ολοκληρωμένο σχεδιασμό, η οποία δε θα πρέπει σε καμία περίπτωση να απαξιωθεί. Οι όποιες παρατηρήσεις/προτάσεις μας αποσκοπούν στη βελτίωση του περιεχομένου του Σχεδίου ΚΥΑ και στο πνεύμα αυτό θεωρούμε σκόπιμη τη συμμετοχή μας στο Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, ως το επιστημονικό όργανο της πλέον αρμόδιας ειδικότητας, αυτής του Μηχανικού Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης.

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ του ΣΕΜΠΧΠΑ για το Σχέδιο ΚΥΑ του ΓΠΧΣΑΑ:

Αλεξανδροπούλου Αιμιλία, Μηχ. Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφ. Ανάπτυξης

Καζάκη Σοφία, Μηχ. Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφ. Ανάπτυξης

Κουτσομάρκος Νίκος, Μηχ. Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφ. Ανάπτυξης

Μιχαηλίδης Τριαντάφυλλος, Μηχ. Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφ. Ανάπτυξης

Μπάκης Γιώργος, Μηχ. Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφ. Ανάπτυξης

Τσαλκανδρά Δάφνη, Μηχ. Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφ. Ανάπτυξης

Τσολακάκη Παναγιώτα, Μηχ. Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφ. Ανάπτυξης